

ΑΗΑΡΟΝ ΑΡΠΕΛΦΕΛΔ

ΜΕΡΕΣ ΘΑΥΜΑΣΤΗΣ ΔΙΑΥΓΕΙΑΣ

Μετάφραση από τα εβραϊκά Μάγκυ Κοέν

Εκδόσεις ΑΓΡΑ, Αθήνα 2023

Κείμενο της Ελένης Μπεζέ, [efsyn 30.9.2023](#)

Ομως, κι αυτό είναι χαρακτηριστικό της γραφής του Απελφελντ, καμία έστω υπόνοια επίκρισης προς την ηρωίδα που πλάθει δεν διαφαίνεται. Η καταβύθιση του συγγραφέα στην ανθρώπινη ψυχή υπερβαίνει κατά πολύ τη διάκριση καλού-κακού.

Ο Ααρν Απελφελντ (1932-2018) μάλλον δεν χρειάζεται συστάσεις. Θεωρείται ένας από τους σημαντικότερους Ισραηλινούς συγγραφείς (ο ίδιος χαρακτήριζε τον εαυτό του εμιγκρέ, καθώς μετανάστευσε στην τότε Παλαιστίνη λίγο μετά το

τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου) και στη γλώσσα μας έχουν μεταφραστεί ακόμη τέσσερα μυθιστορήματά του (Μπαντενχάιμ 1939, Απρόσμενη αγάπη [Εστία], Τσίλι [Καπόν], Ο αθάνατος Μπάρτφους [Αγρα]) και το αυτοβιογραφικό συγκλονιστικό αφήγημα Ιστορία μιας ζωής (Εστία).

Στις *Μέρες θαυμαστής διαύγειας*, που η Μάγκυ Κοέν απέδωσε με δεξιοτεχνία στη γλώσσα μας, ο Απελφελντ επικεντρώνεται στο δύσκολο, αλλά μέχρι πρόσφατα υποφωτισμένο, διάστημα που ακολούθησε την απελευθέρωση των ναζιστικών στρατοπέδων.

Στο βιβλίο παρακολουθούμε τον Τέο, έναν νεαρό Εβραίο επιζώντα, ο οποίος εγκαταλείπει στρατόπεδο αλλά και συντρόφους (υποφέροντας από ενοχές για αυτή του την επιλογή) την επομένη της απελευθέρωσής του (Μάιος 1945). Η πορεία επιστροφής του Τέο στη μικρή αυστριακή πόλη απ' όπου καταγόταν και μεταφορικά η πορεία επιστροφής του στη ζωή περνά μέσα από την αναβίωση της παιδικής του ηλικίας –ηλικία που ο Απελφελντ ανασυνθέτει με μεγάλη μαεστρία δανειζόμενος ελεύθερα από τα θραύσματα της προσωπικής του μνήμης, όπως εξάλλου στα περισσότερα βιβλία του.

Οι αναμνήσεις λοιπόν, που, όπως γράφει ο Απελφελντ, τα χρόνια του πολέμου, η πείνα και η καταναγκαστική εργασία είχαν απωθήσει στα βάθη της ψυχής του, πλημμυρίζουν τώρα τον Τέο· άλλοτε πρόκειται για συνειρμούς που ενεργοποιεί μια εικόνα που συναντά στο διάβα του, λ.χ. ένα παρεκκλήσι φέρνει στον νου του τη μητέρα του που, παρότι Εβραία, στεκόταν εκστατική μπρος σε ναούς και εικόνες, άλλοτε για όνειρα -ο Απελφελντ έχει γράψει αλλού για τον λυτρωτικό ύπνο στον οποίο βυθίστηκαν για χρόνια οι επιζώντες- και άλλοτε για αναμνήσεις ενός άλλου σημαίνοντος προσώπου που συμπληρώνουν τις δικές του. Το πρόσωπο αυτό, που ο Τέο συναντά κατά την πορεία της επιστροφής, είναι μια γυναίκα μεγαλύτερη σε ηλικία, η Μαντλέν.

Επιζήσασα στρατοπέδων και αυτή, γύρω στα σαράντα, στην ηλικία της μητέρας τού Τέο -που ο ήρωας είναι πεπεισμένος πως έχει επιζήσει κρυμμένη σε μοναστήρι-, λειτουργεί σαν οθόνη στην οποία προβάλλεται η μορφή του πατέρα του, με τον οποίο δεν είχε προλάβει να αναπτύξει στενή σχέση.

Ο Τέο θα αναλάβει τη φροντίδα της -το σώμα της γυναίκας είναι γεμάτο πληγές- και εκείνη, κατά κάποιο τρόπο σαν αντάλλαγμα, θα του προσφέρει τις αναμνήσεις που έχει από τον πατέρα του, με τον οποίο συνδεόταν ερωτικά πριν εκείνος παντρευτεί τη μητέρα του. Κάπως έτσι η πορεία της επιστροφής του Τέο μετατρέπεται σε διαδικασία αναζήτησης του πατέρα και, αναπάντεχης για τον ήρωα, ταύτισης μαζί του –«είσαι η θαυμαστή συνέχειά του» θα πει η Μαντλέν.

Η μορφή ωστόσο που κυριαρχεί στις αναμνήσεις του ήρωα είναι σαφώς εκείνη της μητέρας του. Χαρακτήρας από τη φύση του ασταθής, ο Τέο τη θυμάται να μεταπίπτει διαρκώς από την ευφορία στη θλίψη. Κι όταν η θλίψη κυριάρχησε, η μητέρα του αποσύρθηκε σε μοναστήρι εγκαταλείποντας τον ίδιο και τον πατέρα του, αφού προηγουμένως οδήγησε τον τελευταίο, με τις απαιτήσεις της, στην οικονομική καταστροφή. Όμως, κι αυτό είναι χαρακτηριστικό της γραφής του Απελφελντ, καμία έστω υπόνοια επίκρισης προς την ηρωίδα που πλάθει δεν διαφαίνεται. Η καταβύθιση του συγγραφέα στην ανθρώπινη ψυχή υπερβαίνει κατά πολύ τη διάκριση καλού-κακού.

Ο νεαρός ήρωας θέλησε να μιλήσει στη Μαντλέν για το διάστημα που μεσολάβησε από την απελευθέρωσή του. Δεν είχε όμως τα λόγια. Εξάλλου, όπως διαβάζουμε, ένα μέρος του ψυχισμού του ήταν ακόμη αποκοιμισμένο και το άλλο είχε μείνει στο στρατόπεδο. Ωστόσο υπάρχει κάτι για το οποίο ο Τέο μιλάει. Είναι η στήριξη που έλαβε από τους συγκρατούμενούς του, στην οποία οφείλει την επιβίωσή του. Ο Απελφελντ δεν χάνει την πίστη του στον άνθρωπο. Ακόμη και το ερώτημα της πίστης στον Θεό παραμένει μετά το στρατόπεδο ανοιχτό.